

VAI TRÒ VÀ YÊU CẦU ĐẶT RA ĐỐI VỚI PHƯƠNG PHÁP THẢO LUẬN NHÓM TRONG DẠY HỌC MÔN ĐƯỜNG LỐI CÁCH MẠNG CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

Nguyễn Tuấn Anh

Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Tư tưởng tổ chức dạy học nhóm trong đó có phương pháp thảo luận nhóm đã xuất hiện trên thế giới từ rất sớm đặc biệt ở những nước có nền giáo dục phát triển. Bởi lẽ, phương pháp này có sự tiếp xúc trực diện, tự do trao đổi ý tưởng và sự phụ thuộc tích cực của các thành viên trong nhóm nhằm giải quyết nhiệm vụ chung toàn nhóm. Do đó, luận bản về phương pháp thảo luận nhóm đã được nhiều công trình khoa học làm sáng tỏ, song nghiên cứu về vai trò của phương pháp này trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực còn là một vấn đề bỏ ngỏ. Thực tế, các nhà nghiên cứu hầu hết tập trung vào việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm nằm trong chương trình định hướng nội dung. Qua phân tích, tổng hợp vấn đề, chúng tôi đi vào khái quát vai trò và yêu cầu của phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực để thấy rằng, lô gíc nghiên cứu có ý nghĩa đặc biệt quan trọng khi mà các trường đại học đang đặt ra yêu cầu cấp bách trong tư duy đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực hiện nay.

Từ khóa: *Phương pháp; thảo luận nhóm; năng lực; định hướng phát triển năng lực; đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam.*

Ngày nhận bài: 17/3/2020; Ngày hoàn thiện: 27/4/2020; Ngày đăng: 28/4/2020

ROLE AND REQUIREMENTS FOR THE GROUP METHOD DISCUSSION IN TEACHING ON THE REVOLUTIONARY PATH OF THE VIETNAMESE COMMUNIST PARTY UNDER THE CAPACITY DEVELOPMENT ORIENTATION

Nguyen Tuan Anh

TNU - University of Education

ABSTRACT

The idea of organizing group teaching including group discussion method has appeared in the world very early, especially in countries with developed education. Because this method has direct contact, the free exchange of ideas and the active dependence of team members to solve common tasks across the group. Therefore, the discussion of group discussion method has been clarified by many scientific works, but the study of the role of this method in teaching Revolutionary way of the Communist Party of Vietnam in accordance with the orientation of development Capacity development is still an open question. In fact, most researchers focus on using focus group discussion as part of a content-driven program. Through analyzing and summarizing the problem, we went into generalizing the role and requirements of the group discussion method in teaching the revolutionary way of the Communist Party of Vietnam in the direction of capacity development to see that, the research logic is particularly important when universities are making urgent demands in thinking about innovating teaching methods according to current capacity development orientation.

Keywords: *Method; discussion groups; capacity; capacity development orientation; revolutionary way of the Communist Party of Vietnam.*

Received: 17/3/2020; Revised: 27/4/2020; Published: 28/4/2020

Email: tuananhgdct@gmail.com

1. Đặt vấn đề

Học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN) được ban hành theo Quyết định số 52/2008/QĐ/BGDĐT ngày 18/9/2008 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo. Môn học này cùng với Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh là ba môn học lý luận chính trị được Bộ Giáo dục và Đào tạo quyết định đưa vào giảng dạy trong các trường đại học, cao đẳng. Môn học không chỉ cung cấp cho người học những hiểu biết cơ bản về sự ra đời của ĐCSVN, đường lối của Đảng trong cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân và cách mạng xã hội chủ nghĩa, đặc biệt là đường lối của Đảng trong thời kỳ đổi mới. Đồng thời, học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN có ý nghĩa rất quan trọng đối với việc bồi dưỡng cho sinh viên niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, định hướng phấn đấu theo mục tiêu, lý tưởng và đường lối của Đảng; nâng cao ý thức trách nhiệm công dân trước những nhiệm vụ trọng đại của đất nước. Qua học tập học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN, sinh viên có cơ sở vận dụng kiến thức chuyên ngành để chủ động, tích cực giải quyết những vấn đề kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội theo đường lối, chính sách của Đảng. Chính vì thế, việc đảm bảo nâng cao chất lượng dạy học học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN là một yêu cầu quan trọng và cấp bách, tuy nhiên, để hiện thực hóa quan điểm này rất cần phải thực hiện việc đổi mới phương pháp dạy học, trong đó phải gắn với việc tiếp cận theo định hướng phát triển năng lực.

2. Nội dung

2.1. Mục tiêu và nội dung học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam

2.1.1. Mục tiêu chương trình học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam

Mục tiêu của học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam nhằm trang bị cho người học những hiểu biết cơ bản về đường lối, chủ trương của Đảng trên các lĩnh vực kinh tế, văn hoá, đối ngoại; bồi dưỡng, củng cố cho người học niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước, từ đó nâng cao ý thức trách nhiệm cá nhân trước những nhiệm vụ trọng đại của đất nước, dân

tộc; giúp người học vận dụng các kiến thức chuyên ngành để chủ động, tích cực trong giải quyết các vấn đề kinh tế, văn hoá, xã hội, đối ngoại theo quan điểm, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước. Đây là học phần mang tính định hướng chính trị sâu sắc vì nó trực tiếp đề cập, giải quyết những vấn đề chính trị, tư tưởng của Đảng, làm rõ thực tế con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam trên những lĩnh vực cụ thể. Do vậy, đây là một nội dung quan trọng trong công tác đào tạo nguồn nhân lực cho đất nước và thực hiện thắng lợi mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

2.1.2. Nội dung chương trình học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam

Học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN gồm chương mở đầu và 8 chương, nghiên cứu về đường lối do Đảng đề ra trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam từ năm 1930 đến nay. Nghiên cứu môn học này, sinh viên sẽ có những kiến thức cơ bản về sự ra đời của ĐCSVN, hiểu được quá trình hình thành, bổ sung, phát triển đường lối cách mạng của Đảng, đánh giá được kết quả thực hiện đường lối cách mạng của Đảng trên một số lĩnh vực cơ bản của thời kỳ đổi mới. Môn học này có mối quan hệ trực tiếp với các môn thuộc khoa học chính trị.

2.2. Vai trò và yêu cầu của phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN theo định hướng phát triển năng lực

2.2.1. Một số khái niệm

Khái niệm năng lực

Theo Từ điển Tiếng Việt, năng lực là “khả năng, điều kiện chủ quan hoặc tự nhiên sẵn có để thực hiện một hoạt động nào đó” [1, tr.117]. Cũng với cách tiếp cận như vậy, Từ điển Giáo dục học cho rằng “năng lực là khả năng cho phép một người thành công trong một hoạt động thể lực, trí lực hoặc nghề nghiệp. Năng lực được thể hiện ở khả năng thi hành một hoạt động, thực hiện một nhiệm vụ” [2, tr.47].

Như vậy, năng lực là hệ thống khả năng của con người được phát triển và hiện thực hóa trong các thao tác của hoạt động, thể hiện ở sự kết hợp một cách linh hoạt và có tổ chức

kiến thức, kỹ năng với thái độ, tình cảm, giá trị động cơ cá nhân... nhằm đáp ứng hiệu quả một yêu cầu phức hợp của hoạt động trong bối cảnh nhất định.

Khái niệm dạy học theo định hướng phát triển năng lực

Dạy học theo định hướng phát triển năng lực là dạy học tập trung, lồng ghép đầy đủ và đồng thời cả ba lĩnh vực kiến thức, kỹ năng, thái độ nhằm hình thành năng lực cho người học, khắc phục những nhược điểm của dạy học theo định hướng nội dung còn mang nặng tính lý thuyết. Dạy học theo định hướng phát triển năng lực giúp người học không những chỉ biết, học thuộc, ghi nhớ mà còn phải biết làm thông qua các hoạt động cụ thể, sử dụng những gì đã học để giải quyết các tình huống trong thực tiễn cuộc sống đặt ra và trả lời được câu hỏi: *Biết làm gì từ những điều đã biết?* Mục tiêu dạy học không chỉ giới hạn trong việc truyền thụ hệ thống tri thức chuyên môn mà nhằm phát triển toàn diện nhân cách của người học, thông qua việc phát triển năng lực. Giáo viên là người dẫn đường, hỗ trợ cho người học khám phá, tích cực chiếm lĩnh tri thức [3, tr.13].

Dạy học theo định hướng phát triển năng lực không chỉ dừng lại ở việc đánh giá được kết quả đầu ra mà còn đánh giá được toàn bộ tiến trình thực hiện của người học từ việc lĩnh hội tri thức đến gắn tri thức đó vào thực tiễn đời sống trong những hoàn cảnh cụ thể nhất định. Theo hướng đó, năng lực của người học vừa là mục tiêu, kết quả của giáo dục, vừa là nền tảng, là chỗ dựa của giáo dục.

Khái niệm thảo luận nhóm

Trong dạy học, thảo luận là khi hai hoặc nhiều người cùng trao đổi ý kiến bằng ngôn ngữ, lời nói. Theo tác giả Nguyễn Thị Toan khi nghiên cứu: “thảo luận nhóm” đã khẳng định: “Thảo luận nhóm là một sự trao đổi ý tưởng, quan điểm, nhận thức giữa các học viên để làm rõ và làm giàu sự hiểu biết các nội dung phù hợp với hoạt động đào tạo” [4; tr.18]. Cùng nghiên cứu về khái niệm thảo luận nhóm, tác giả Trần Thị Xuyên nhận định: “Trong quá trình thảo luận nhóm, hai hay nhiều sinh viên bàn bạc, trao đổi ý kiến, trình bày quan điểm của mình về một nhiệm vụ học tập dưới sự điều khiển giáo viên nhằm

đạt được kết quả và mục tiêu học tập. Phương pháp này có đặc trưng nổi bật là sự gặp gỡ trực diện giữa người dạy và người học hoặc giữa người học với nhau dưới sự chỉ đạo nhóm giáo viên nhằm trao đổi tự do những ý tưởng về một chủ đề chuyên biệt” [5, tr. 46-48]. Từ những nghiên cứu nêu trên có thể khái quát: Phương pháp thảo luận nhóm là phương pháp dạy học trong đó lớp học được phân chia thành từng nhóm nhỏ nhằm giải quyết những nhiệm vụ cụ thể liên quan đến nội dung bài học.

Quan niệm phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học theo định hướng phát triển năng lực

Tổ chức dạy học theo hướng phát huy tính tích cực của người học là một yêu cầu tất yếu của việc đổi mới trong dạy học ở các trường đại học. Hiện nay, quan điểm mới về dạy học đạt kết quả tốt là làm cho sinh viên muốn học, biết cách học và học có kết quả. Dạy học bằng phương pháp thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực là hình thức vừa phát huy được vai trò chủ động, tự giác, tích cực của người học trong quá trình tự học, tự nghiên cứu; vừa thông qua hình thức này rèn luyện ở sinh viên những năng lực nghề nghiệp theo khung chuẩn đầu ra của ngành học. Do đó, đây là hình thức đáp ứng cao nhất mục tiêu của quá trình dạy học đại học hiện nay. Sau khi nghiên cứu, phân tích những quan điểm về tổ chức thảo luận nhóm, năng lực và phát triển năng lực, vậy: Thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực là quá trình giáo viên tổ chức, điều khiển, hướng dẫn sinh viên chuẩn bị, nghiên cứu và tham gia trình bày, thảo luận, tranh luận giữa các nhóm về những chủ đề thảo luận nhằm phát triển ở sinh viên hệ thống khả năng phù hợp với mục tiêu đào tạo theo chuẩn đầu ra và đảm bảo cho hoạt động cá nhân đạt hiệu quả.

2.2.2. Vai trò của phương pháp thảo luận nhóm trong việc hình thành, phát triển những năng lực chung và đặc thù đối với học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam

Thứ nhất, vai trò của phương pháp thảo luận nhóm trong việc hình thành, phát triển những năng lực chung đối với học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN

Dạy học theo định hướng phát triển năng lực

hướng đến việc phát triển các năng lực chung và năng lực chuyên biệt cho người học. Dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực cũng không nằm ngoài những nội dung đó.

Năng lực chung (general competence) là năng lực thiết yếu, cơ bản giúp cá nhân có thể sống, tham gia và làm việc hiệu quả trong nhiều hoạt động và các bối cảnh khác nhau của đời sống xã hội, như: năng lực giải quyết vấn đề, năng lực hợp tác, năng lực tư duy sáng tạo, năng lực tự chủ, năng lực sử dụng ngôn ngữ; năng lực giao tiếp, năng lực tự học... Các năng lực này được hình thành và phát triển từ sự đa dạng về hoạt động giáo dục từ: gia đình, nhà trường, các đoàn thể, xã hội nhằm đáp ứng yêu cầu của nhiều loại hình hoạt động khác nhau. Theo cách tiếp cận này, quá trình dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam sẽ hướng tới phát triển các năng lực chung như: năng lực hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực tự học, năng lực tư duy sáng tạo...

Phương pháp thảo luận nhóm là một phương pháp thích hợp trong quá trình học tập, nghiên cứu ở các trường đại học. Đặc biệt hơn, trong điều kiện hội nhập với nền giáo dục thế giới thì việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực trong dạy học môn này là một hướng đi đúng đắn và hợp lý. Theo đó, trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực, phương pháp thảo luận nhóm có vai trò quan trọng trong việc hình thành và phát triển những năng lực chung sau đây:

Một là, phát triển năng lực hợp tác

Năng lực hợp tác là khả năng tương tác giữa cá nhân với cá nhân và cá nhân với tập thể trong cuộc sống và học tập. Năng lực hợp tác cho thấy khả năng làm việc hiệu quả của cá nhân trong mối quan hệ tương trợ lẫn nhau và với tập thể nhằm đạt được mục tiêu học tập. Đây là một năng lực rất cần thiết trong xã hội hiện đại khi môi trường sống của chúng ta hiện nay là một không gian mở trong quá trình hội nhập và toàn cầu hóa. Do đó, ưu thế nổi bật của thảo luận nhóm nhằm tạo điều

kiện cho người học được làm việc trong môi trường tập thể với tinh thần trách nhiệm cao để giải quyết nhiệm vụ chung.

Trong mỗi chủ đề thảo luận, các thành viên có nghĩa vụ như nhau nên mỗi cá nhân phải có ý thức cao trong việc thực hiện công việc chung của nhóm một cách hiệu quả nhất. Mỗi thành viên là một mắt xích quan trọng không thể tách rời trong nhóm. Tính kỷ luật, đồng đội và tinh thần đoàn kết được hình thành trong quá trình thảo luận nhóm. Điều này giúp sinh viên tạo bầu không khí tin cậy, khuyến khích lẫn nhau và góp phần củng cố mối quan hệ bạn bè. Bằng cách huy động sức mạnh của tập thể, người học sẽ đạt được những điều mà một mình khó có thể thực hiện được.

Hai là, phát triển năng lực giải quyết vấn đề

Năng lực giải quyết vấn đề là khả năng cá nhân sử dụng hiệu quả các quá trình nhận thức, kinh nghiệm, hiểu biết, kỹ năng, tình cảm, vốn sống... để giải quyết những tình huống có vấn đề nảy sinh trong thực tiễn cuộc sống. Năng lực giải quyết vấn đề thể hiện ở khả năng phát hiện vấn đề, nhận thức; chỉ ra được nguyên nhân của vấn đề; xác định được bản chất của vấn đề; đưa ra giải pháp, cách giải quyết vấn đề; xác định, điều chỉnh được quy trình giải quyết vấn đề; đánh giá được kết quả giải quyết vấn đề và quá trình tham gia của bản thân và những thành viên khác...

Mâu thuẫn về những kiến thức đã có và những kiến thức chưa biết tạo nên sự thách thức buộc sinh viên phải suy nghĩ để tìm giải pháp và câu trả lời cho một vấn đề cụ thể, thực tế. Điều này đòi hỏi sinh viên phải có sự sáng tạo trong cách nghĩ, cách làm trong quá trình giải quyết vấn đề. Nhân tố tích cực trong việc biến kho tàng tri thức của nhân loại thành vốn riêng của cá nhân chính là sự sáng tạo trong quá trình học tập. Quá trình giải quyết vấn đề và tư duy sáng tạo có quan hệ biện chứng với nhau, thúc đẩy nhau cùng phát triển. Giải quyết vấn đề luôn là cốt lõi, là phần quan trọng của kỹ năng sống làm cho mỗi người phát triển và thay đổi bản thân.

Giáo viên sẽ từng bước hình thành và phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho người học khi tạo nên một chuỗi những chủ đề/tình

huống có vấn đề và điều khiển hoạt động của sinh viên để họ tự lực giải quyết những vấn đề học tập của mình. Qua sử dụng phương pháp thảo luận nhóm, năng lực giải quyết vấn đề sẽ được biểu hiện qua những nội dung sau:

- Sinh viên tự xác định được mục đích học tập là để phát triển bản thân;

- Khuyến khích sinh viên tư duy tích cực để giải quyết vấn đề;

- Khuyến khích sinh viên cùng chia sẻ, hợp tác trước những thách thức trí tuệ.

Ba là, phát triển năng lực tự học

Tự học là điều rất cần thiết trong quá trình tiếp nhận tri thức, là hoạt động có mục đích của con người. Thực tiễn cuộc sống cho thấy, để làm giàu vốn tri thức và kinh nghiệm sống của bản thân, để tồn tại và phát triển, mỗi người đều phải tự học, tự chiếm lĩnh một vấn đề cụ thể nào đó. Với khát vọng học tập, người học sẽ quyết định tự học một cách độc lập, chủ động và nỗ lực vượt qua thử thách, khó khăn trong quá trình tự học, tìm kiếm tri thức. Đây chính là đặc điểm nổi bật của phát triển năng lực tự học.

Phát triển năng lực tự học cho sinh viên qua thảo luận nhóm trong dạy học Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, ngoài yếu tố bồi dưỡng, kích thích, hình thành động cơ, nhu cầu, mục tiêu và tình cảm tự thân trong học tập, thì yếu tố cơ bản chính là phát triển cách thức tự học một cách khoa học và hiệu quả qua việc phát triển năng lực hành động của người học. Cụ thể là: Phát triển năng lực lựa chọn, phát hiện vấn đề tự học; năng lực tìm kiếm thông tin, tư liệu phục vụ quá trình tự học; phát triển năng lực lập và triển khai kế hoạch tự học; năng lực giải quyết vấn đề trong quá trình tự học.

Từ nội dung môn học, vấn đề tự học trong thảo luận nhóm có thể do giáo viên giao trực tiếp hoặc cá nhân hay nhóm sinh viên tự phát hiện. Sinh viên cần bám sát chương trình đào tạo môn học, ưu tiên chọn những vấn đề phù hợp với năng lực nhận thức của bản thân/nhóm, sự định hướng của giáo viên để lựa chọn vấn đề tự học, từ đó lên kế hoạch cho cá nhân và nhóm học để tập trung giải quyết tránh sự dàn trải, mất phương hướng

trong quá trình tự nghiên cứu, tự học. Khi tiến hành thảo luận nhóm trong dạy học Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, thông thường vấn đề tự học được giáo viên giao nhiệm vụ cụ thể để sinh viên chuẩn bị nhằm đảm bảo quá trình thảo luận nhóm sẽ diễn ra một cách hiệu quả nhất.

Trong thời đại bùng nổ thông tin hiện nay thì việc lựa chọn tài liệu, phương tiện để phục vụ cho thảo luận trong học tập môn Đường lối cách mạng của ĐCSVN là rất quan trọng. Bên cạnh việc hỗ trợ kịp thời những vấn đề mà sinh viên cần tìm hiểu thì sự nhiễu loạn thậm chí sai lệch thông tin, xuyên tạc và bôi nhọ hoạt động của ĐCSVN, lãnh tụ Hồ Chí Minh cũng xuất hiện khá nhiều. Vì thế, việc giới thiệu tài liệu, định hướng cách sử dụng và khai thác nguồn thông tin là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo viên khi dạy học môn Đường lối cách mạng của ĐCSVN. Các vấn đề chuyên sâu của Đường lối cách mạng của ĐCSVN nên sử dụng các tài liệu dưới dạng băng hình, CD, DVD, sách viết, giáo trình, sách tham khảo... còn những vấn đề đòi hỏi nghiên cứu ở mức độ vừa phải hoặc cần liên hệ với thực tiễn nhiều hơn thì nên sử dụng mạng Internet với địa chỉ các trang web chính thống, đáng tin cậy như: nxbctqg.org.vn, chinhphu.vn, quochoi.vn, dangcongsan.vn, xaydungdang.vn.org.vn...

Một trong những kỹ năng quan trọng nhằm giúp sinh viên tự chiếm lĩnh tri thức trong thảo luận nhóm là lập kế hoạch tự học. Để lập kế hoạch tự học, tự nghiên cứu có hiệu quả, sinh viên cần biết phân chia nội dung tự học theo đúng lôgic, khoa học, rõ ràng và có tính khả thi với một kế hoạch cụ thể. Sinh viên sẽ tự xác định việc sử dụng cách thức tự học tương ứng với từng chủ đề thảo luận. Để đảm bảo tính khả thi của kế hoạch thì việc kiểm tra kế hoạch phải được thực hiện theo hình thức kiểm tra chéo trong nhóm học. Từ đó, chính người học và các thành viên trong nhóm sẽ thảo luận để kịp thời điều chỉnh kế hoạch và phương thức học tập sao cho phù hợp và đạt hiệu quả tối ưu nhất.

Bốn là, phát triển năng lực tư duy sáng tạo

Năng lực sáng tạo là cốt lõi của hoạt động sáng tạo, là tiền đề bên trong của hoạt động sáng tạo.

Nó được xác định từ chất lượng đặc biệt của các quá trình tâm lý mà trước hết là các quá trình xúc cảm, tư duy, ý chí, trí nhớ, động cơ...

Năng lực tư duy sáng tạo là năng lực nổi trội của Đảng Cộng sản Việt Nam, thể hiện xuyên suốt trong suốt quá trình hoạt động từ khi thành lập đến nay. Từ sự kiện thành lập Đảng đến những thành công vang dội năm châu, chấn động địa cầu của cách mạng Việt Nam, tư duy sáng tạo luôn hiển hiện với tư cách là nhân tố chủ đạo chi phối tới những quyết sách, chủ trương, đường lối của Đảng ta. Điều này được thể hiện rõ nét qua các nội dung cụ thể của môn học Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Trong quá trình triển khai phương pháp thảo luận nhóm để học tập Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, sinh viên sẽ học tập và tiếp thu rất nhiều từ những bài học về năng lực tư duy sáng tạo của Đảng, đồng thời thể hiện sự sáng tạo trong chính cách giải quyết vấn đề và trình bày kết quả của cả nhóm. Hơn thế nữa, sự sáng tạo của tập thể sẽ được tạo ra khi sự sáng tạo của mỗi thành viên trong nhóm được hợp nhất lại.

Thứ hai, vai trò của phương pháp thảo luận nhóm trong việc hình thành, phát triển những năng lực đặc thù đối với học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN

Năng lực chuyên biệt hay đặc thù (subject-specific competencies) là những năng lực được hình thành và phát triển trên cơ sở các năng lực chung theo hướng riêng biệt, chuyên sâu trong các môi trường đặc thù, các loại hình hoạt động, công việc hoặc tình huống nhằm đáp ứng yêu cầu cao hơn của một hoạt động hay môn học cụ thể. Theo đó, xuất phát từ đặc điểm của nội dung môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, việc tiến hành sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong quá trình dạy học bộ môn theo định hướng phát triển năng lực còn góp phần phát triển những năng lực đặc thù cho sinh viên, cụ thể là:

Một là, phát triển năng lực tư duy phản biện

Tư duy phản biện là sự khám phá những khía cạnh khác nhau của một vấn đề; là sự chất vấn các giả thiết, giả định nhằm tìm ra sự thật

với lý lẽ nhất quán, rõ ràng về một vấn đề cụ thể; là nhận định để khẳng định đúng sai chứ không đơn thuần là sự duy trì hoặc tiếp nhận thông tin một cách thụ động. Tư duy phản biện còn là tìm ra giải pháp mới hay tìm cách lý giải nhằm giải quyết vấn đề, phân tích những giả định và chất lượng của những phương pháp mới hợp lý hơn về một giả thuyết nào đó, chứ không phải sự phản đối với nghĩa tiêu cực.

Trong thảo luận nhóm, tư duy phản biện giúp sinh viên suy nghĩ vấn đề với nhiều cách giải quyết khác nhau, theo nhiều hướng khác nhau, thừa nhận những điều chưa đúng của bản thân, sẵn sàng thừa nhận cái đúng, phản bác cái sai của người khác, lắng nghe và tôn trọng ý kiến khi tham gia tranh luận. Từ đó, sinh viên sẽ kiểm soát được cảm xúc của bản thân và thiết lập mối quan hệ tốt đẹp giữa các thành viên trong nhóm và các nhóm với nhau. Chính vì vậy, sinh viên kiểm soát được cảm xúc của bản thân và thiết lập mối quan hệ tốt đẹp giữa các thành viên trong nhóm cũng như các nhóm với nhau. Không những thế, tư duy phản biện còn giúp người học có cách tiếp nhận và xử lý thông tin trên cơ sở lựa chọn, sàng lọc, tránh sự phiến diện khi giải quyết vấn đề.

Hai là, phát triển năng lực tham gia thực tiễn

Năng lực tham gia thực tiễn là khả năng hiểu biết thực tiễn ở góc độ tư duy, nhận thức và được trải nghiệm trong thực tế trên cơ sở tư duy, nhận thức đó. Người có năng lực thực tiễn là người biết vận dụng một cách linh hoạt lý luận vào thực tiễn, có khả năng giải quyết hiệu quả những tình huống thực tế, đồng thời có khả năng hướng dẫn người khác ứng xử kịp thời trong những hoàn cảnh và môi trường tương tự. Đối với sinh viên Việt Nam, năng lực thực tiễn không chỉ là đòi hỏi mang tính nội tại mà còn là yêu cầu khách quan nhằm nâng cao chất lượng dạy học ở bậc đại học hiện nay. Với mục tiêu: trang bị kiến thức cơ bản về chủ trương, đường lối, quá trình hình thành và phát triển cũng như những bài học kinh nghiệm quý báu của cách mạng Việt Nam, nhằm xây dựng đội ngũ trí thức chuyên nghiệp có đủ năng lực kiến tạo đất nước tiên tiến, hiện đại đòi hỏi tính thực tiễn cao.

Với mục đích học để làm việc sinh viên phải nắm bắt được những kiến thức về chủ trương, đường lối, định hướng đổi mới của Đảng với từng nội dung cụ thể để vận dụng vào công việc của mình trong tương lai. Do vậy, những kiến thức thực tiễn và phương pháp ứng xử, giải quyết vấn đề là một đòi hỏi rất cao khi sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Đường lối cách mạng của ĐCSVN.

Ba là, phát triển năng lực tự điều chỉnh hành vi

Nội dung học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam chứa đựng rất nhiều thông tin. Từ việc nhận thức, vận dụng kiến thức, sinh viên hình thành các chuẩn mực giá trị, đạo đức và văn hóa cho mình gắn với nghề nghiệp của bản thân đồng thời xác định được trách nhiệm của bản thân với gia đình, cộng đồng và nhân loại. Căn cứ vào nội hàm các năng lực hình thành cho người học trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực thông qua sử dụng phương pháp thảo luận nhóm, nội dung môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, vai trò của phương pháp thảo luận nhóm trong hình thành các năng lực, các tiêu chí được thể hiện tương ứng theo mức độ từ thấp đến cao. Cụ thể là:

Năng lực giao tiếp với tiêu chí:

- Xác định được mục đích giao tiếp phù hợp với đối tượng, hoàn cảnh giao tiếp; dự kiến được thuận lợi và khó khăn để đạt được mục đích trong giao tiếp.
- Chủ động trong giao tiếp, tôn trọng, lắng nghe, có phản ứng tích cực trong giao tiếp.
- Lựa chọn nội dung, ngôn ngữ phù hợp với bối cảnh giao tiếp; biết kiềm chế, tự tin khi nói trước đông người.

Năng lực hợp tác với tiêu chí:

- Tự nhận trách nhiệm và vai trò của bản thân trong hoạt động chung của nhóm; phân tích được những công việc cần thực hiện để hoàn thành nhiệm vụ đáp ứng mục đích chung, đánh giá khả năng của mình có thể đóng góp thúc đẩy hoạt động của nhóm.
- Phân tích khả năng của từng thành viên để tham gia đề xuất phương án phân công công việc.

- Theo dõi tiến độ hoàn thành công việc của từng thành viên và cả nhóm để điều hòa hoạt động phối hợp; khiêm tốn tiếp thu sự góp ý và nhiệt tình chia sẻ, hỗ trợ của các thành viên khác.

- Căn cứ vào mục đích hoạt động của nhóm để tổng kết kết quả đạt được; đánh giá mức độ đạt mục đích của cá nhân, của nhóm và rút ra kinh nghiệm của bản thân và góp ý cho từng thành viên trong nhóm.

Năng lực giải quyết vấn đề với tiêu chí:

- Phân tích được tình huống trong học tập và trong cuộc sống; phát hiện và nêu được tình huống có vấn đề trong học tập và trong cuộc sống.

2.3. Một số yêu cầu đối với phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học học phần Đường lối cách mạng của ĐCSVN theo định hướng phát triển năng lực

2.3.1. Yêu cầu về phía giảng viên

- Để dạy học học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực đạt hiệu quả cao, trong quá trình tổ chức thảo luận nhóm, giảng viên cần nhận thức về sự cần thiết phải sử dụng phương pháp thảo luận nhóm là yếu tố quan trọng có ảnh hưởng lớn đến việc tổ chức dạy học, quyết định việc xây dựng chủ đề thảo luận, lựa chọn phương tiện dạy học, kỹ thuật dạy học. Sự hiểu biết sâu rộng về tri thức môn học, các vấn đề liên quan đến cuộc sống và nghề nghiệp của giảng viên được coi là nền tảng của việc tổ chức thảo luận nhóm cho người học. Từ những cơ sở nền tảng đó, giảng viên sẽ xây dựng các chủ đề thảo luận hấp dẫn, lôi cuốn và kích thích sự nỗ lực học tập sinh viên. Việc nắm vững quy trình thực hiện phương pháp thảo luận nhóm và các yêu cầu sư phạm đặt ra khi thực hiện sẽ đảm bảo tính khoa học, có tác dụng to lớn trong việc tạo dựng thành công trong học tập cho người học.

- Giảng viên cũng cần khai thác và huy động tất cả các giác quan của sinh viên, kết hợp thảo luận nhóm với phương pháp trực quan. Một điều đáng chú ý là các noron thần kinh chỉ chuyển về thần kinh trung ương những thông tin thực sự có ý nghĩa và người học quan tâm xử lý ra quyết định. Do vậy, giảng viên phải

chú ý đến tính vừa sức và tính hấp dẫn của chủ đề thảo luận. Đồng thời, việc am hiểu công nghệ thông tin, lựa chọn phương pháp dạy học và kỹ thuật dạy học phù hợp với thảo luận nhóm của giảng viên trong quá trình thực hiện làm cho người học hứng thú, phát huy vai trò của phương pháp này, đồng thời hướng tới phát triển các năng lực của sinh viên.

- Việc đánh giá hoạt động thảo luận nhóm của sinh viên cũng là một động lực kích thích sự tham gia vào giải quyết nhiệm vụ chung của nhóm. Trên cơ sở đánh giá của giảng viên đối với sinh viên cần kết hợp với sự đánh giá từ phía sinh viên (đánh giá lẫn nhau và tự đánh giá). Sự kết hợp này khiến các em nỗ lực hơn trong thảo luận nhóm. Không dừng lại ở đó, giảng viên còn phải biết kết luận hay đề xuất những khía cạnh cần tiếp tục nghiên cứu, thảo luận. Bên cạnh đó, giáo viên cần phải có trình độ cao, có những hiểu biết sâu rộng, nhạy bén, phát hiện kịp thời và chính xác những sai sót của sinh viên. Đồng thời, giảng viên phải biết dẫn dắt sinh viên tự đi đến những nhận thức cần thiết chứ không vội đưa ra kết luận cuối cùng một cách武 đoán hoặc làm thay học trò.

2.3.2. Yêu cầu về phía sinh viên

- Để thực hiện hiệu quả quá trình dạy học khi sử dụng phương pháp thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực người học, sinh viên cần chuẩn bị tốt những nội dung sau: có thói quen hoạt động tự giác, tích cực; có sự chuẩn bị kỹ lưỡng: suy nghĩ, đọc tài liệu tham khảo, tìm kiếm tư liệu liên quan, viết đề cương, báo cáo...; đến giờ học, chủ động phát biểu ý kiến, lắng nghe ý kiến của bạn và biết đưa ra lập luận để bảo vệ ý kiến của mình khi tham gia tranh luận. Điều này là vô cùng quan trọng và cần thiết trong dạy học học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, do hiện nay nhiều sinh viên chưa có nhận thức đúng về môn học. Đa số sinh viên cho rằng học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam là một môn học mang tính chất đại cương, môn chung (môn học phụ) trong chương trình. Vì vậy, các em đến với môn học một cách thụ động, thiếu tích cực, không thực sự hứng thú và không xác định được mục tiêu học tập và rèn luyện

năng lực bản thân thông qua học tập môn học. Khi tổ chức thảo luận nhóm trong dạy học học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam, sinh viên phải thực sự tích cực, chủ động để tiến hành các công đoạn tổ chức thảo luận nhóm. Đây là điều kiện hữu hiệu để phát huy vai trò của sinh viên cũng như giúp sinh viên thấy được vai trò rèn luyện năng lực của bản thân qua quá trình học tập môn học.

- Tổ chức thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực người học trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam nhằm khai thác khả năng vốn có của sinh viên, phát triển năng lực trên cơ sở tiềm năng của người học. Do điều kiện phát triển xã hội hiện nay, khả năng của người học được đánh giá khá cao. Vì vậy, tổ chức thảo luận nhóm trong dạy học là điều kiện để phát huy cao độ vai trò của người học nhằm giúp cho sinh viên vừa năng động, tích cực, vừa có cơ hội để rèn luyện và phát triển khả năng của bản thân. Chính vì vậy, khi tham gia vào quá trình dạy học sử dụng thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực người học, sinh viên cần đáp ứng những yêu cầu cụ thể sau:

+ Đối với tất cả sinh viên: mọi sinh viên đều phải đọc các tài liệu có liên quan đến nội dung môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo sự hướng dẫn của giáo viên hoặc tự tìm kiếm thêm những tài liệu phù hợp; sinh viên tự nghiên cứu các vấn đề liên quan đến chủ đề thảo luận nhóm được giao cũng như các vấn đề của nhóm khác nghiên cứu để nắm bắt được những vấn đề chính của chủ đề thảo luận nhóm. Khi tiến hành thảo luận nhóm, sinh viên cần phải ghi ra giấy nội dung chính của chủ đề, các vấn đề cần thảo luận, các ý kiến và câu hỏi chuẩn bị để trao đổi, tranh luận.

+ Đối với sinh viên trình bày báo cáo: Chỉ được trình bày vấn đề trong thời gian quy định; nội dung báo cáo ngắn gọn, rõ ràng, đúng trọng tâm; chuẩn bị để trả lời những thắc mắc của các sinh viên khác; có thể đưa ra các vấn đề cần thảo luận, những vấn đề mà nhóm nghiên cứu chưa thực sự thống nhất để các nhóm khác cùng tranh luận.

+ Đối với sinh viên tham gia phát biểu ý kiến: lắng nghe người trình bày báo cáo, ghi lại những điểm cơ bản mình đồng ý, không đồng ý hoặc còn thắc mắc; phát biểu ý kiến ngắn gọn, rõ ràng, súc tích, sát với vấn đề đang tranh luận, tránh lặp đi lặp lại nhiều lần.

3. Kết luận

Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam là khoa học lý luận về sự lãnh đạo của Đảng, là học phần bắt buộc đối với sinh viên các trường đại học ở nước ta, có vị trí hết sức quan trọng trong quá trình đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội. Đó là những người phải có phẩm chất đạo đức, phẩm chất chính trị và năng lực nghề nghiệp để cống hiến cho xã hội. Đặc biệt, họ phải thấm nhuần tư tưởng, đường lối của Đảng. Đòi hỏi nhà trường phải tổ chức tốt việc dạy và học học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam. Việc này cần phải có sự đổi mới phương pháp dạy học mạnh mẽ theo hướng phát triển năng lực cho sinh viên. Vì vậy, việc dạy học trong trường đại học nói riêng và trong hệ thống giáo dục nói chung ở nước ta hiện nay đòi hỏi các hoạt động dạy học phải hướng vào người học để khai thác mọi tiềm năng trí tuệ của họ. Dạy học bằng phương pháp thảo luận nhóm là một trong những biện

pháp quan trọng nhằm tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học, cụ thể hóa chủ trương, đường lối của Đảng, pháp luật của nhà nước về đổi mới giáo dục nói chung trong đó có đổi mới phương pháp dạy học, việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm theo định hướng phát triển năng lực trong dạy học góp phần nâng cao chất lượng giáo dục nói chung và dạy học học phần Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam ở các trường đại học nói riêng hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1]. P. Hoang, *Vietnamese dictionary*. Danang Publishing House, 2009.
- [2]. H. Bui (chief editor), V. T. Vu, V. G. Nguyen, and H. Q. Nguyen, *Education Dictionary*. Polytechnic Dictionary Publishing House, Hanoi, 2013.
- [3]. L. H. Vu, "Training on approaching competencies in development trends" (In Vietnamese), *Journal of Educational*, vol. 12-14, no. 95, p. 13, 2013.
- [4]. T. T. Nguyen, "Applying group discussion method in teaching pedagogical education at high schools" (In Vietnamese), *Journal of Education*, vol. 37-39, no. 312, p. 18, 2013.
- [5]. T. X. Tran, "Process of conducting group discussion method in teaching Psychology" (In Vietnamese), *Journal of Educational*, vol. 46-48 no. 30, pp. 46-48, 2008.